

ŠEŠTAS LAIŠKAS. KADA LAIKAS SENTI?

Ištrauka iš Nijolės Kudabienės knygos „Laiškai mano bendraamžei“ (Rinkimės laimingą gyvenimą)

„Trečiojo amžiaus universiteto įkūrėjas medicinos mokslų daktaras Medardas Čobotas į vyresnio amžiaus žmogų žvelgė plačiai: kaip medikas, kaip gerontologas, kaip mokslininkas, kaip politikas ir kaip visuomenininkas. Jis paliko priesakus, paskelbtus Trečiojo amžiaus universiteto dešimtmečiui skirtame Almanache, išleistame 2005 metais:

- senatvė – ne liga;
- jaunas esi, kol gali mokytis, keisti įpročius ir pakęsti prieštaravimus;
- mylėti ir mokytis niekada nevėlu;
- graži, darni senatvė neateina savaime: jai reikia rimtai ruoštis visą gyvenimą, reikia ją susikurti.“

Iš M. Čoboto trečiojo amžiaus universiteto (MČTAU) internetinio puslapio

„Genialumo paslaptis – atsinešti vaiko dvasią į senatvę, o tai reiškia niekada neprarasti entuziazmo.“

Oldosas Haksliis (*Aldous Huxley*)

Pernai vieną gražią rudens popietę dalyvavau bendraamžių susibūrimė... Rugsėjo mėnesį tapau Medardo Čoboto trečiojo amžiaus universiteto klausytoja, ir tai buvo pirmasis mūsų grupės susitikimas. Susėdome už bendro stalo „Bernelių užėigoje“. Grupės vadovė paprašė kiekvieno dalyvio prisistatyti ir trumpai papasakoti apie savo profesiją, šeimą ir panašiai... Nustebau, kad daugelis su dideliu užsidegimu pasakojo savo gyvenimo istoriją. Tik sėdėdama gale nelabai ką iš tų pasakojimų girdėjau. Stalas buvo ilgas...

Supratau, kad turėsime čia gerokai pasėdėti, kol ateis mano eilė. Vadinasi, trumpa pažintis ir pietūs ilgai užtruks, o aš jau buvau suplanavusi kitą susitikimą, kurio atsisakyti visai neketinau... Kai savo apmąstymais tyliai pasidalijau su artimiausioms kaimynėms priešais, viena jų pasakė:

– Aš kalbėsiu trumpai. Esu jau sena ir nelabai turiu ką pasakyti...

Šalia jos sėdinti moteris jai pritarė:

– Aš irgi...

– Ką, irgi? – perklausiau.

– Na, aš juk irgi sena... Mes abi, – linktelėjo galva į ką tik kalbėjusios moters pusę, – jau pusmetis kaip pensijoje...

Nustebau tai išgirdusi... Prieš mane sėdėjo dvi šauniai atrodančios moterys. Taip joms ir pasakiau. Ir dar pasidžiaugiau, kad man labai pasisekė, netikėtai gavus tokias įdomias kaimynes, mat spėjome šiek tiek pasikalbėti. Man pasirodė, kad joms buvo visai malonu girdėti mano žodžius. Nepasakojau, kad jau trejus metus esu pensijoje ir visai nesijaučiu sena...

Tai nereiškia, kad sulaukusi tam tikro amžiaus turiu imti ir staiga tapti senute.

Priešingai, *Normanas Vincentas Pylas* rašo, kad, pavyzdžiui, korėjiečiams šešiasdešimtmatis gimtadienis yra lyg naujo gyvenimo pradžia – prisitaikę prie kitokios veiklos, jie jaučiasi lyg naujai atgimę. Jiems prasideda naujas gyvenimas: vaikai užauginti, karjera pasiekta, butis susikurta. Šešiasdešimtmečiai jau gali gyventi taip, kaip nori, ir daryti tai, kam iki tol nebuvo laiko ar sąlygų... Sulaukus tokio amžiaus nebūtina tapti senukais, kurie mąsto senatviškai, veikia senatviškai ir jaučiasi senatviškai.

Tai kas nusprendžia, kada ir kaip aktyviai mums gyventi ir augti, o kada – senti?

Nežinau, kaip jūs, tačiau aš kuo toliau, tuo labiau neabejoju, kad mes patys renkamės, kada ir kaip mums gyventi ir senti. Tai yra imame senti tada, kai sau ir aplinkiniams pasakome: ko norėti, aš jau senas (sena)...

Lynas Birkbekas sako, kad šešiasdešimt penktas mūsų gimtadienis gali būti laikomas tam tikra senatvės pradžia, nors kai kuriais atvejais tai gali būti ir nepastebima. Vis dėlto bet kuriuo atveju mums reikės prisitaikyti. Tam laikui būdingas jausmas, kad artinasi senatvė, arba to neigimas. Daugelis galime pajauti savo amžių – fiziškai arba psichologiškai.

Ir nors labiau pastebimas fizinis atvejis, vis dėlto Lynas Birkbekas priduria, kad mūsų „fizinė būklė didele dalimi priklauso nuo psichologinės būklės. Tvirtas požiūris dar labiau sustiprina kūną, o neaktyvus protinis ir / ar emocinis gyvenimas gali padaryti neaktyvų kūną. Jeigu esame atsitvėrę nuo naujų idėjų ir įvykių, tuomet vienišumas ir beprasmybė mus gali imti traukti žemyn, tarsi nuo slidaus šlaito.“ Teigiamas sprendimas ką nors padaryti per gyvenimą, pasitelkus požiūrį „niekada nevėlu“, padės išvengti negatyvių jausmų, pavyzdžiui, „man šiame pasaulyje nėra vietos“.

Pasak minėtojo Lyno Birkbeko, sulaukus šešiasdešimt aštuntojo gimtadienio ateina metas, kai turi būti atlikta kas nors reikšmingo, ir reikėtų pasinaudoti savo turtinga patirtimi bei didžiosios pasaulio išminties supratimu. Jeigu nugalės cinizmas ar rūpestis dėl menkų dalykų, gali būti, kad tada gyvenimas bus niūrus. Atrodys, kad gyvenimas buvo tarsi nevykęs ir beprasmis pokštas, kai beliko tik skųstis ir gailėtis.

Artėjant septyniasdešimt antrajam gimtadieniui, anot Lyno Birkbeko, ateina palankus metas pasidalyti su kitais tuo, ką išmokome ar patyrėme. Gali būti, kad kai kurie mūsų dėl įvairių netekčių ir praradimų jausimės atitrūkę nuo pasaulio, tarsi izoliuoti ir tas noras užsisklęsti tik didės, pasiduodant kartėliui ir priimtai nuomonei, kad su senatve tarsi įgyjame antrarūšės klasės statusą. Kad ir kaip būtų,

sako Lynas Birkbekas, „dalijimasis – tai puikus būdas padaryti kaip galima daugiau šiame gyvenime. Net jei kažkas yra vienišas, turėtume sukaupti drąsą ir pasidalyti tuo, ką turime, – emocijomis, mintimis ar fiziškai. Ir tada pamatysime, kad Gamta, kuri nemėgsta tuštumos, suteiks tai, ko mums labiausiai reikia. Tačiau turime atverti duris, kad galėtume priimti šias Gamtos dovanas.“ Vis dėlto jei mes jaučiamės prastai emocionaliai arba socialiai, turėtume ieškoti savo viduje priežasčių ir galvoti, ką su tuo daryti, arba galime ir toliau skųstis savo likimu, taip dar labiau pablogindami savo esamus santykius.

Sulaukus septyniasdešimt penktojo gimtadienio, svarbu pasitelkti išmintį vietoje prievartos ir priešpriešos, o artėjant septyniasdešimt devintajam gimtadieniui turime paleisti viską, kas mus traukia žemyn. Tuo metu turime galimybę padėti kitoms gyvoms būtybėms, nesvarbu, ar tai būtų maža, ar didelė pagalba. Lynas Birkbekas sutinka, kad gali būti, jog kai kurie iš mūsų tokią galimybę vertina niekinamai arba su kartėliu, nes patys galbūt nejautėme kitų pagalbos, kai to labai reikėjo. Tačiau jis pabrėžia, kad „gyvenimo poezijos supratimas ir širdies dosnumas, kaip atsakas į tai, kai vienintelis atlygis yra užplūstantis pasitenkinimo savimi jausmas, reiškia, kad galime jaustis tvirtai“.

Diagnozė – šešiasdešimt plius

„Patys švelniausi ir patys liūdniausi gyvenime
žodžiai: „Koks nuostabus gyvenimas! Tik gaila, kad per
vėlai tai supratau.“

Brunas Fereras

„Jeigu jūsų klientas priklauso grupei šešiasdešimt plius, jis pirsks vaistus ir kitus preparatus.“ Tai vieną rugpjūčio dieną išgirdau per „Žinių radiją“. Patyręs pardavimų guru pasakojo, kaip svarbu verslui, net ir pačiam mažiausiam, žinoti savo idealų klientą ir orientuotis į jo poreikius.

Šio guru klausiausi vairuodama automobilį, akimis atidžiai sekdamą kitus automobilius ir pėsčiuosius. Jis kalbėjo teisingus dalykus tol, kol nepateikė šio pavyzdžio apie vyresnio amžiaus žmones. Juk galėjo tiesiog pasakyti, kad jeigu klientas priklauso šešiasdešimt plius grupei, tai akivaizdu, kad jis rinksis jam aktualius produktus ir paslaugas. Beje, kaip ir kiekviena kita amžiaus grupė... Tačiau argi šios šešiasdešimt plius grupės klientai neturi daugiau ką pirkti, tik vaistus ir medicinos preparatus?

Man tai panašu į stereotipą – vyresnio amžiaus žmonės daug serga, jiems jau niekas neįdomu, jiems jau laikas užleisti vietą jaunesniems, jie – jau nurašyti žmonės. Pastebėjau, kad tas stereotipas kartais gali paveikti ir labai aktyvius, profesionalius ir smalsius žmones.

Vieną liepos rytą kalbėjau telefonu su iš naujo per FB surasta Neringa (pažįstu ją kaip labai aktyvią, profesionalią ir smalsią). Neringa, pasakodama apie savo darbus, veiklas ir atradimus, netikėtai prasitarė, kad karantino laikotarpiu ją aplankydavo mintis, jog ji jau viską matė, žino ir niekas jau jos nebestebina. Prisipažino pagalvojusi, kad jau, matyt, sensta...

Nenustebau tai išgirdusi ir papasakojau jai, kad prieš kelerius metus panašios mintys ir mane lankydavo. Mat buvau pradėjusi sukti galvą, ką veiksiu, kai nebedėstysiu studentams, kai pasitrauksiu iš konsultacinės veiklos... Ką veiksiu ir kas aš tada būsiu? Dabar esu gana gerai žinoma savo profesinėje srityje (nepaisant amžiaus), bet kas aš tada būsiu? Pensininkė ir močiutė?

Lyg ir pakaktų tos veiklos su anūkais ir nuoširdaus jų pripažinimo ir meilės, bet dar norėjau būti reikalinga ir įdomi kažkaip kitaip...

Ar tikrai tie šešiasdešimt keleri metai yra ta riba, kai mes pakliūvame į tam tikrą grupę, nepriklausomai nuo mūsų poreikių, sveikatos ir aktyvumo? Grupę, kuriai apibūdinti taikomi specialūs terminai (pavyzdžiui, senjorai), o kartais ir ypatingi apribojimai (pavyzdžiui, karantino metu).

Tas stereotipas toks gajus, kad koks nors jaunesnis žmogus ima ir nustemba, sutikęs įdomų, smalsų, optimistiškai nusiteikusį ir pozityvia energija trykštantį senjorą. Ne tik nustemba, bet apie savo atradimą dar praneša pasauliui parašydamas kuriame nors socialiniame tinkle (vienos merginos rašinį panašia tema rugpjūčio pradžioje skaičiau „LinkedIn“).

Bet ko norėti iš jaunų žmonių, jei kartais ir patys vyresnieji, sulaukę tam tikro amžiaus, save laiko jau kažkokiais kitokiais. Pradedu rengtis kitaip ir mąstyti kitaip...

Aną dieną iš MČTAU Literatų fakulteto užsiėmimo išėjau kartu su kita klausytoja. Pagyriau, kad ji labai gražiai atrodo: prie jos tamsių plaukų ir žibančių akių puikiai tiko ugnies liepsnos raudonumo apsiaustas, panašios spalvos rankinė ir batai. Ji padėkojo ir prisipažino, kad visą gyvenimą mėgo ryškius drabužius. Taip rengiasi ir dabar, nors neseniai iš bendraamžio išgirdo žodžius, kurie privertė ją suabejoti dėl savo pasirinkimo. Mat jis išsakė jai abejonę, ar tokie ryškūs drabužiai tinka jos amžiui...

Nuraminau ją, kad ji atrodo puikiai, patariau nesukti sau galvos dėl panašių komentarų ir papasakojau neseniai girdėtą istoriją.

Vasaros pabaigoje kavinėje „Legendinė Vaiva“ vyko susitikimas su Vyteniu Pauliukaičiu. Pasakodamas apie Lietuvos klipų kūrimo istoriją, Vytenis užsiminė, kad jis nuolat važinėja po mūsų šalį ir kalbasi su žmonėmis įvairiomis temomis. Kartą jis lankėsi viename miestelyje, kur rodė Linos Plioplytės filmą „Amžinai stilingos“. Dideliam jo nustebimui, kai kurie žiūrovai buvo kone pasipiktinę ir atvirai jo klausė, kodėl jis rodo tuos klounus. Kiti pritarė, sakydami, jog nenorėtų, kad jų žmonos ir kitos moterys būtų taip apsirengusios...

Supratau, kad ši istorija gerokai nuramino mano kolegę, nes atsisveikinome smagiai besijuokdamos...

Paprastai nepraleidžiu progos pasidžiaugti sutiktos nepažįstamos moters išvaizda ar kokia jos aprangos detale. Džiaugiuosi, kad savo aplinkoje kasdien sutinku daugybę nuostabių įdomių vyresnio amžiaus žmonių, kurie mėgaujasi gyvenimu... Vieni jų stebina įspūdingais paveikslais, karpiniais, nuotraukomis ir eilėraščiais, kiti džiugina gardžiais kepiniais ar su meile išaugintomis sodo ir daržo gėrybėmis... Tad kodėl vis dar gyvas tas stereotipas apie nuobodžius ir niurzgančius vyresnio amžiaus žmones?

„Kai buvau jūsų amžiaus, stogais ląksčiau“, – tai mano mamos žodžiai. Tai sakydama ji išpučia savo mažutes šnerves ir pakelia antakius. Lyg norėdama vėl pasileisti stogais... Bet nepasileidžia...

Šiandien, išgirdusi telefono ragelyje šį jos kultinį posakį, pirmą kartą sugalvojau paklausti: „Kodėl nebelakstai? Ar nebenori?“ Minutėlę kitame laido gale buvo tylu. Supratau, kad klausimas jai buvo netikėtas... Pagaliau ištarė: „Lakstyčiau, bet jau per sena...“

Buvau jai dėkinga, kad neįsižeidė, kad neužpyko ant manęs už tai, jog kišuosi į jos gyvenimą ir klausinėju keistų dalykų... Patylėjusi tarstelėjau lyg tarp kitko: „Manau, kad ir dabar galėtum lakstyti, jei norėtum... Gal tik žemesniais stogais...“

Renkuosi nesenti

„Nesenti – reiškia neįsileisti į galvą senatvinių minčių.“

Brunas Fereras

Pasirodo, nesąmoningai pasirinkau nesenti... Retkarčiais pavartau Lyno Birkbeko knygą „Kodėl esi, koks esi“. Taip jau atsitiko, kad, matyt, per darbus ir rūpesčius knygą vėl atsiverčiau tik po geros pertraukos, tai yra būdama kokių penkiasdešimt aštuonerių metų. Bevartydama knygą perskaičiau, kad sulaukusi penkiasdešimt vienerių metų ir aštuonių mėnesių jau turėjau galimybę „patirti senėjimo pradžią arba gyventi labiau dvasingą, psichologiškai sąmoningesnį gyvenimą“.

Apsidžiaugiau, kad tada, prieš maždaug septynerius metus, nesąmoningai pasirinkau nesenti...

Gal todėl mano gyvenimas dėl amžiaus keitėsi labai mažai... Jaučiausi gerai. Turėjau didelę profesinę patirtį ir daug žinių, tačiau niekada nemaniau, kad jau viską žinau. Aplinkui viskas sparčiai keitėsi. Nenorėjau atsilikti, tad ir toliau mokiausi. Stengiausi ir toliau išlikti atvira pokyčiams, nesureikšmindama savo amžiaus ir turimos gyvenimo patirties.

Savo tolesniu gyvenimu rimčiau susirūpinau būdama šešiasdešimt vienerių metų...

Ėmiau svarstyti, ką gi man toliau daryti ir kokį gyvenimo kelią pasirinkti.

Tuo metu dirbau personalo vadove Vilniaus universiteto Tarptautinio verslo mokykloje. Turėjome integruoti Tarptautinio verslo mokyklą į Vilniaus universitetą. Mokyklos integracija sutapo su mano pensiniu amžiumi, tad vis pasukdavau galvą ir dėl savęs pačios. Išėiti į pensiją ir ramiai senti ar ir toliau gyventi taip, kaip norėčiau, – įdomiai ir prasmingai?

Nebuvo taip paprasta priimti sprendimą, nors gerai žinojau, kad ramiai senti dar tikrai nenoriu. Bet ir tiek daug dirbti nebenorėjau...

Stabdau arklius

„Sustok šią akimirką, palik savo darbus ir
apsidairyk aplinkui.“

Tomas Karlailis (Thomas Carlyle)

Pagaliau nutariau: einu į pensiją... Pasilieku tik nedidelę dėstytojos krūvio dalį Verslo mokykloje. Na, kad neapsamanočiau namie. Kad į žmones išeičiau, su jaunimu pabendraučiau... O iš tiesų giliai širdyje bijojau, kad nesugebėsiu gyventi be savo įprastos ir labai įdomios veiklos. Be man įprasto gyvenimo tempo...

Šiais apmąstymais pasidalijau su savo vaikais ir artimais draugais. Nustebau, kad mano vaikai ir daugelis mano draugų netikėjo, jog aš taip staiga imsiu ir stabdysiu arklius. Kai kurie jų tiesiai šviesiai sakė netikintys, kad atsisakysiu man patinkančio darbo su žmonėmis. Tik vienas kitas palaikė mane, sakydamas, kad man pagaliau reikia pagalvoti apie save, savo gyvenimą ir sveikatą...

Tuo metu, kai mąščiau apie savo tempo lėtinimą, viena Centro poliklinikos gydytoja, pas kurią apsilankiau pasitarti dėl šiokių tokių sveikatos problemų, pasakė: „O ko jūs norite? Jūsų amžiuje tai normalu!“ Bet man tai neatrodė normalu. Neatrodė normalu jaustis prasčiau vien dėl amžiaus! Juo labiau kai tai sako mano amžiaus gydytoja...

Grįžusi namo ilgai tyrinėjau save veidrodyje: kur parašyta, kiek man metų? Na, taip, gydytojai nereikėjo spėlioti, ant jos stalo gulėjo mano medicininė kortelė...

Ačiū Dievui, ne visi gydytojai mano, kad vyresnio amžiaus žmonėms normalu blogai jaustis. Mano odontologė Jolanta, nuostabi jauna gydytoja, reaguodama į mano pasirinktą ne patį geriausią dantų gydymo ir išlaikymo būdą, švelniu balsu pasakė: „Pagalvokite! Jūs dar tokia jauna moteris!“

Ir pagalvojau!

Jeigu jau renkuosi nesenti, tai taip reikia ir gyventi! Nenoriu pasakyti, kad apsimesiu jauna ir visomis išgalėmis imsiu jaunintis, bandydama nusišėpti savo amžių. Ne. Kalbu apie požiūrį. Ir apie pasirinkimą gyventi. Jei ne ta jauna odontologė, būčiau pasirinkusi gydymo būdą, labiau atitinkantį mano amžių, bet ne mane, ne mano poreikius ir gyvenimo būdą...

Kaip tik tuo laiku duktė, paauginusi savo antrąjį sūnelį iki vienu metų, nusprendė keisti darbą. Išnaudodama pasitaikiusią galimybę, aš taip pat nusprendžiau keisti profesiją ir pradėjau dirbti močiute. Mažylis buvo labai judrus, nuovokus ir smalsus. Abu mokėmės vienas iš kito. Jis augo, tvirtėjo ir didino savo tempą. Aš, priešingai, mokiausi lėtinti... Nauja veikla man patiko ir visai gerai sekėsi, tačiau metams įpusėjus supratau, kad man dar nesinorėtų visą laiką dirbti močiute, kad ir kaip keistai tai skambėtų...

Vėl į trasą

„Joks progresas nevyktų, jei visos įmanomos kliūtys būtų panaikintos iš anksto.“

Samuelis Džonsonas (Samuel Johnson)

Netrukus anūkėlis pradėjo lankyti darželį... Na, o aš vėl džiaugiausi turėdama didesnę dėstymo krūvį Verslo mokykloje ir nemažai projektinės veiklos. Šalia viso to dar ir trigubas džiaugsmas – trys maži mieli anūkeliai, iš kurių du gyveno čia pat, už gretimų durų. Kai orams atvėsus kuris nors iš jų imdavo kosėti, vėl prireikdavo mano pagalbos.

Buvo visai nesunku iš ryto pabūti močiute, tada tapti dėstytoja. Kelionė į Saulėtekio alėją užtrukdavo apie valandą, tad turėjau pakankamai laiko atvirsti iš močiutės į dėstytoją. Vis dėlto jei tą dieną tekdavo užsiimti dar ir konsultacine veikla, tai jau tapdavo šioku tokiu iššūkiu...

Draugai, kurie abejojo mano tempo lėtinimu, kikenė. Ir jie buvo teisūs... Šiek tiek pasikeitė pareigos ir veikla... Bet ne tempas...

Kartą susirgo Karolis, mažasis dukters sūnelis. Ji paklausė, gal ryte galiu nuvežti vyresnįjį, Martyną, į darželį Gineitiškėse. Paskaitos turėjo prasidėti devintą valandą, tad prieš paskaitas turėjau užtektinai laiko nuvežti anūką į darželį.

Tą rytą gerokai pasnigo ir gatvėse strigo eismas. Automobiliui lėtai šliaužiant per Avižienius supratau, kad geriausiu atveju mudu galime spėti nuvažiuoti tik į vieną vietą – į darželį arba į paskaitas. Paskaitų atšaukti negalėjau, tad liko vienintelė išeitis – abiem keliauti pas mano studentus... Kai tai pasakiau Martynui, jis labai apsidžiaugė. Pažadėjo pabūti su Verslo mokyklos akademinėmis konsultantėmis, kol aš baigsiu paskaitą.

Kaip ir įtariau, anūkas pakeitė savo sprendimą vos tik įžengėme į Verslo mokyklą. Nepadėjo ir tai, kad viena konsultantė leido jam nuo kalėdinės eglutės nusikabinti net du šokoladinius saldinius.

Tą rytą auditorijoje prieš anglakalbius studentus stovėjome dviese...

Paaiškinau studentams situaciją ir atsiklausiau, ar jie nieko prieš, kad šiandien mes dviese vesime paskaitą. Studentai šypsodamiesi sutiko. Matyt, ir jiems buvo įdomu, kas čia dabar bus... Visa

laimė, pavyko Martyną pasodinti prie laisvo stalo auditorijos gale. Daviau jam didelių popieriaus lapų, įvairių spalvų žymeklių ir pradėjau užsiėmimą.

Martynas taip pat susirado sau veiklos: apžiūrėjo auditorijos sienas ir langus, ištyrinėjo grindis. Jis labai aktyvus vaikinukas, tad natūralu, kad vėliau panoro daugiau veiklos. Kiek tik pasiekė, padėjo man valyti lentą, o pradėjus grupinę užduotį, dalijo studentams žymeklius. Dar spėjo pakibinti vieną kitą studentę prieidamas prie jų su plačiausia šypsena...

Studentams įsitraukus į grupinę užduotį, Martynas atsigulė ant grindų po savo stalu ir laimingas sušveitė antrąjį saldainį... Lengviau atsipūčiau, kai paskaita pasibaigė... Studentams linksmai atsisveikinant, mano mažasis asistentas padėjo surinkti žymeklius. Nuo ką tik patirtų įspūdžių ir įtampos man lengvai svaigo galva, tačiau anūkas buvo labai patenkintas... Grįžtant namo vis klausinėjo, ar jis man labai padėjo ir kada vėl važiuosime į universitetą pas studentus. Mat keli studentai jo paklausė, ar jis dar kada ateis pas juos...

Nesakau, kad buvo lengva. Kartais gerokai nuvargdavau arba rankos svirdavo iš nevilties, jei nepavykdavo ko nors taip gerai padaryti, kaip norėjau... Tuomet klausdavau savęs, ar nebūtų buvę geriau, jei būčiau pasirinkusi kitą, gerokai ramesnį kelią...

Atsakymas visada buvo aiškus – aš vis dar noriu, kad mano gyvenimas turėtų prasmę. Vadinasi, man dar neatėjo laikas ramiai senti... Dėstymo ir konsultacinės veiklos laikiausi įsitvėrusi tik todėl, kad dar nežinojau, ką kita galėčiau veikti.

Knygos rašymas ir projektinės veiklos su rizikos grupėmis atvėrė man naują galimybę – padėti žmonėms pažinti save, suprasti, kas jiems trukdo gyventi laimingą ir įdomų gyvenimą, bei padėti įveikti tas kliūtis. Ar bent jau užvesti ant pokyčių kelio...

Vilija

„Jaunystė neturi amžiaus...“

Pablas Pikasas (Pablo Picasso)

Jei rašyčiau knygą apie įdomius brandaus amžiaus žmones, būtinai parašyčiau apie Viliją...

Vilija – smulkutė žvitra moteris. Jos plaukai baltut baltutėliai, kaip žydinti obelis arba baltas senoviškos hortenzijos žiedas. Palyginimas su hortenzija į galvą atėjo ne šiaip sau. Mat žiedais apsipylęs krūmas puikuoja Vilijos dešinėje, kai sėdime prie stalo jaukiame jos kieme prie Šv. Petro ir Povilo bažnyčios.

Dar nuostabiau švyti Vilijos akys. Jos vis dar tokios pat jaunos ir linksmos. Žiūrėdamas į šias besišypsančias akis, apgaubtas smulkių raukšlelių tinklelio, niekada nepasakytum, kad Vilijai – devyniasdešimt penkeri...

Viliją sutikau pernai rudenį, kai tapau MČTAU Literatūros fakulteto dalyve. Jau tada atkreipiau į ją dėmesį, o kai sužinojau jos amžių, apskritai negalėjau nuo jos akių atitraukti. Vilija ne tik visada gerai atrodė, bet ir puikiai kalbėjo. Negalėjau atsistebėti, kad būdama tokio amžiaus ji geba taip laisvai, sklandžiai ir įdomiai kalbėti.

Vieną saulėtą rugpjūčio pirmadienį įsiprašiau pas Viliją į svečius, nes norėjau įsigyti jos naują knygą „Pavogti laiškai“. Kalbėjomės apie gyvenimą, vaikus, anūkus... Kurį laiką atrodė liūdna, kai pasakojo, kad iš aštuoniasdešimt bendramokslių šiomet į susitikimą atvyko tik penki. Parodė kelerių paskutinių metų susitikimų dalyvių nuotraukas. Pralinksmėjo, kai ėmėme kalbėti apie kūrybą...

Šios nuostabios pašnekovės draugijoje nejučia prabėgo trys valandos. Sužinojau, kad Vilija baigė filologiją, tačiau rašyti pradėjo gerokai vėliau – apie aštuoniasdešimtus metus. Kaip ji pati sakė, niekada nemanė, kad rašys. O, va, ėmė ir pradėjo, kai 2006 m. įstojo į Literatūros fakultetą... Jos duktė Salvinija surinko mamos kūrinėlius ir paslapčia išleido pirmąją jos knygą „Dėžutė su laiškais“, kurią įteikė Vilijai per jos aštuoniasdešimt penktąjį gimtadienį. Po trejų metų pasirodė antroji knyga „Giminės“. Ir pagaliau, po kiek ilgesnės pertraukėlės, šiomet buvo išleista trečioji Vilijos knyga „Pavogti laiškai“.

Kai į valias prisikalbėjusios pagaliau atsisveikinome, Vilija palydėjo mane iki vartelių. Ji avėjo dailiomis pilnapadėmis basutėmis su nemaža pakulne. Beveik kaip mano. Atkreipiau į tai Vilijos dėmesį, o ji tik sumosavo rankomis ir smagiai nusijuokė...

Atsisveikindama Vilija pasakė: „Jūs dar labai jauna. Dar galite daug knygų parašyti...“